

Nikola JANOVIĆ

Refleksije na projekt HiperCatalunya (2003) [1]

HiperCatalunya (2003) je futuristični multidisciplinarni projekt razvojne prihodnosti katalonske regije kot hiperteritorija 21. stoletja. Projekt je zasnovan na operativnem metodološkem okviru, ki združuje sociološke, ekonomske, ekološke, arhitekturne in druge razvojne strategije. Rezultat študij so razvojni predlogi, ki teritorij omisljajo v dimenzijah mrežnega geourbanizma (nova geografija in logistika povezovanja mest), moderniziranja sistema infrastrukture (prenova omrežja in sistema: mobilnosti, energije ipd.), oblikovanja novih hiperrealnosti, utemeljenih v razvoju infostrukture (info-prosti čas-znanje-turistični multirazvoj) in hibridizacije habitata (teritorialne razširitve, prebivalstvo, kultura).

HiperCatalunya (2003) is a futuristic multi-disciplinary project about development futures of the Catalonia region, as a 21st century hyper-territory. The project is conceptualised on an operative methodological framework, which integrates sociological, economic, ecological, architectural and other development strategies. The research's results are development proposals, that see territory in dimensions of networked geo-urbanism (new geography and logistics of connecting cities), modernised infrastructure systems (reconstruction of networks and systems: mobility, energy etc.), designing new hyper-realities based on info-structure development (info-leisure-knowledge-tourism multi-development) and hybrid habitats (territorial extension, population, culture).

*Družba
Ekostruktura
Habitati in kulture
Medsebojno
povezani teritoriji
Omrežja in
sistemi
Prosti čas-
informacije-
turizem*

*Ecostructure
Habitats and
cultures
Interlinked
territory
Leisure-
information-
tourism
Networks and
systems
Society*

1. Intro

Projekt hiCat, ki sta ga izvedla Iaac in Metapolis v sodelovanju s katalonsko vlado, na prvi pogled deluje kot dobra marketinška poteza vlade, s katero želi promovirati svoje regionalne ekonomske in socialnorazvojne potenciale za 21. stoletje. Toda zadeva je bolj subtilna in ima mnogo nastavkov, ki implicirajo *multiplno razvojno vizijo* Katalonije, za katero nedvomno stoji znanstveno utemeljen politični poseg v regionalni katalonski prostor. To pomeni, da gre za *multidisciplinarno kreativno futuristično študijo* arhitektov, sociologov, politikov, ekologov, ekonomistov idr., s katero želijo prikazati epistemološki obrat pri proučevanju teritorija in možnost implikacije zmogljivosti te študije v okviru t. i. vladnih posegov v življenjsko okolje. Koncept intervencij je mišljen po ameriškem sistemskem modelu pametne rasti (orig. smart growth) (ekonomizacije), ki

je utemeljen na medsebojni odvisnosti ekonomskega, okoljskega in socialnega razvoja, da bi zagotovili heterogen (decentraliziran) razvoj teritorija in izboljšanje kakovosti življenja. Takšen konceptualni model, ki izhaja iz empiričnih raziskav in na osnovi njih oblikuje možne predstave o realnem svetu, nam pove, da imamo opraviti s tremi funkcionalnimi koncepti: zmožnost upravljanja (governmentability), biopolitiko kot produkcijo življenja in designom teritorija, ki se med seboj dopolnjujejo in nadgrajujejo.^[1] Vsi trije koncepti so značilni za sodobno, moderno, globalno družbo 21. stoletja, ki se spoprijema z vedno novimi izzivi in išče možnosti za uresničevanje svojih vizij.^[3]

Študija hiCat ponuja inovativen celosten pristop dinamiziranja teritorija – njegove biosfere in antroposfere, ki ju epistemološko misli po modelih teorije kaosa, tj. minimalnega reda naravnih procesov, razu-

mevanja sveta kot kompleksnega sistema, sposobnega samoregulacije (hipoteza Gaia) in družbene dinamike. Takšna celostna – sistemsko konceptualizacija poskuša pokazati na vrsto navigacijskih potreb in možnosti habitata, ki pa zahtevajo novo razumevanje teritorija. Teritorij, vpet v globalne strukture, multipolariziran, prepleten z zmogljivimi omrežji (bodisi virtualnimi bodisi psihičnimi ali socialnimi), informacijskimi avtocestami, obogaten s sociokulturnim nomadizmom idr. je tako treba razumeti kot hiperteritorije povezav in pretokov (connections and flows), ki lahko priključijo nove okvire (frameworks) za nove življenjske sloge, novo estetiko ter nove scenarije razvoja (ekonomske, socialne, psihične, okoljske idr.). (Joan Sánchez de Juan)

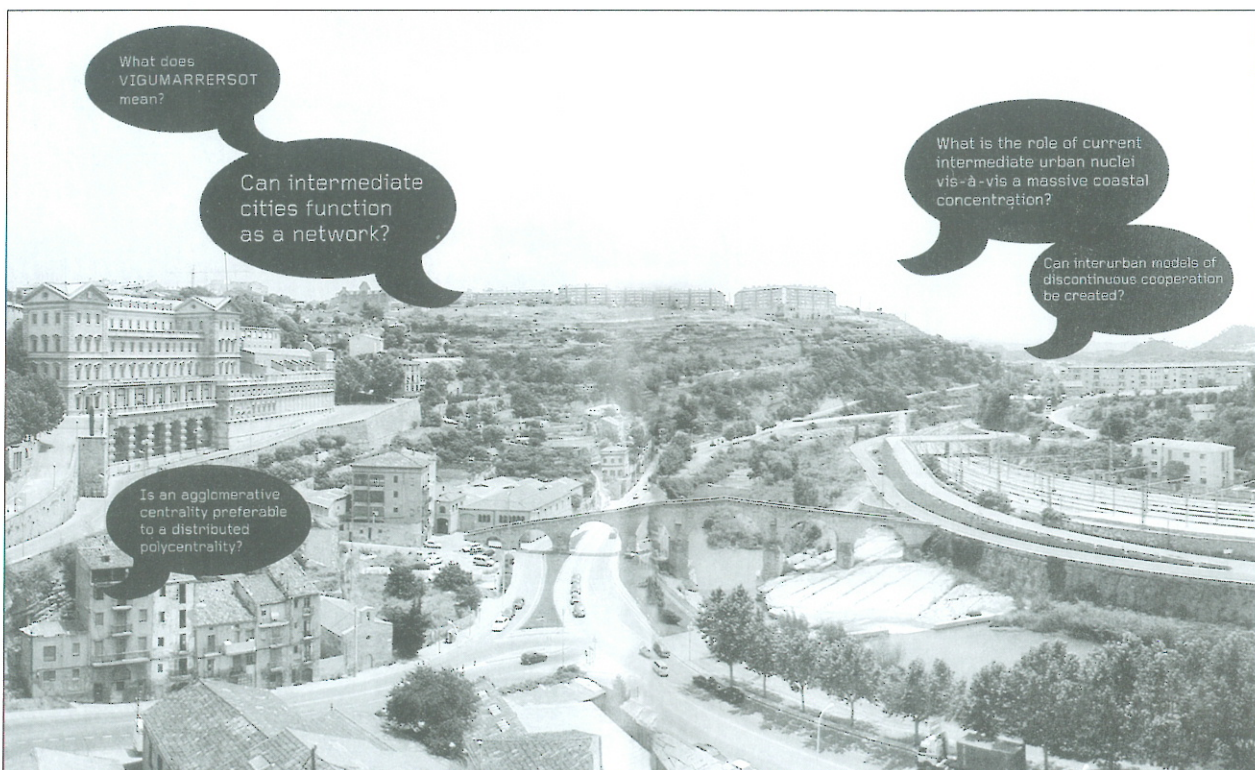
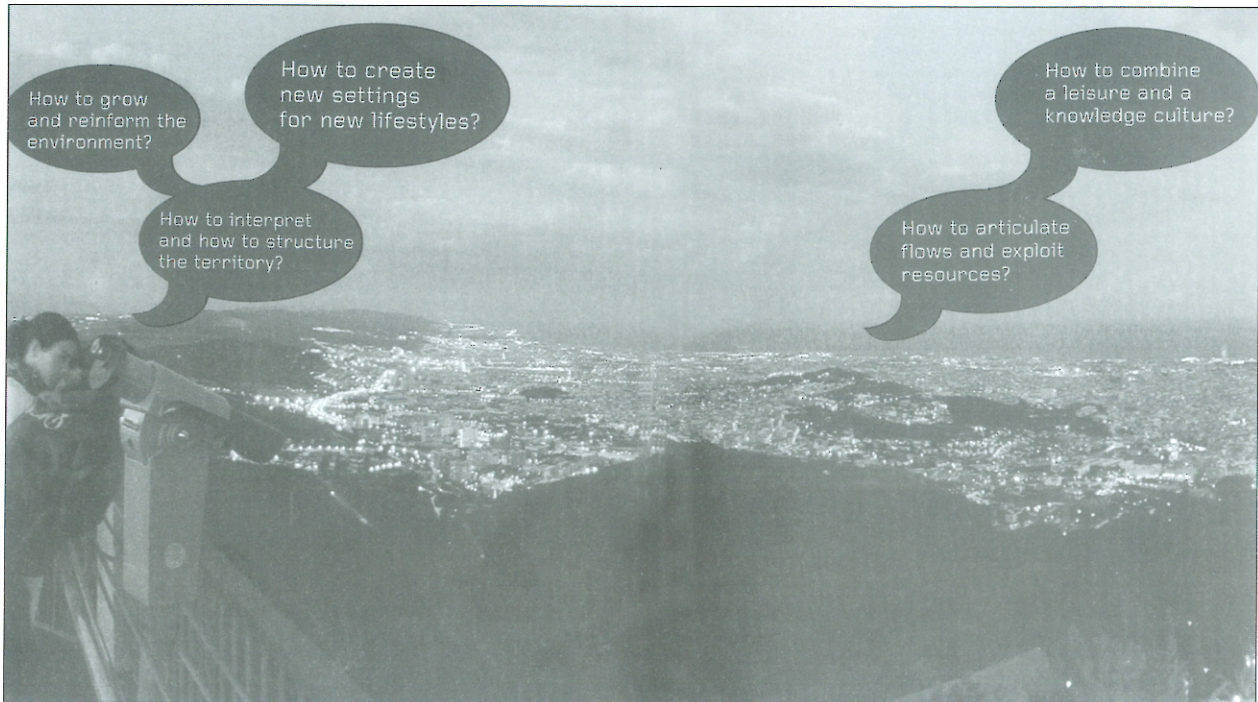
Dizajniramo prihodnost?

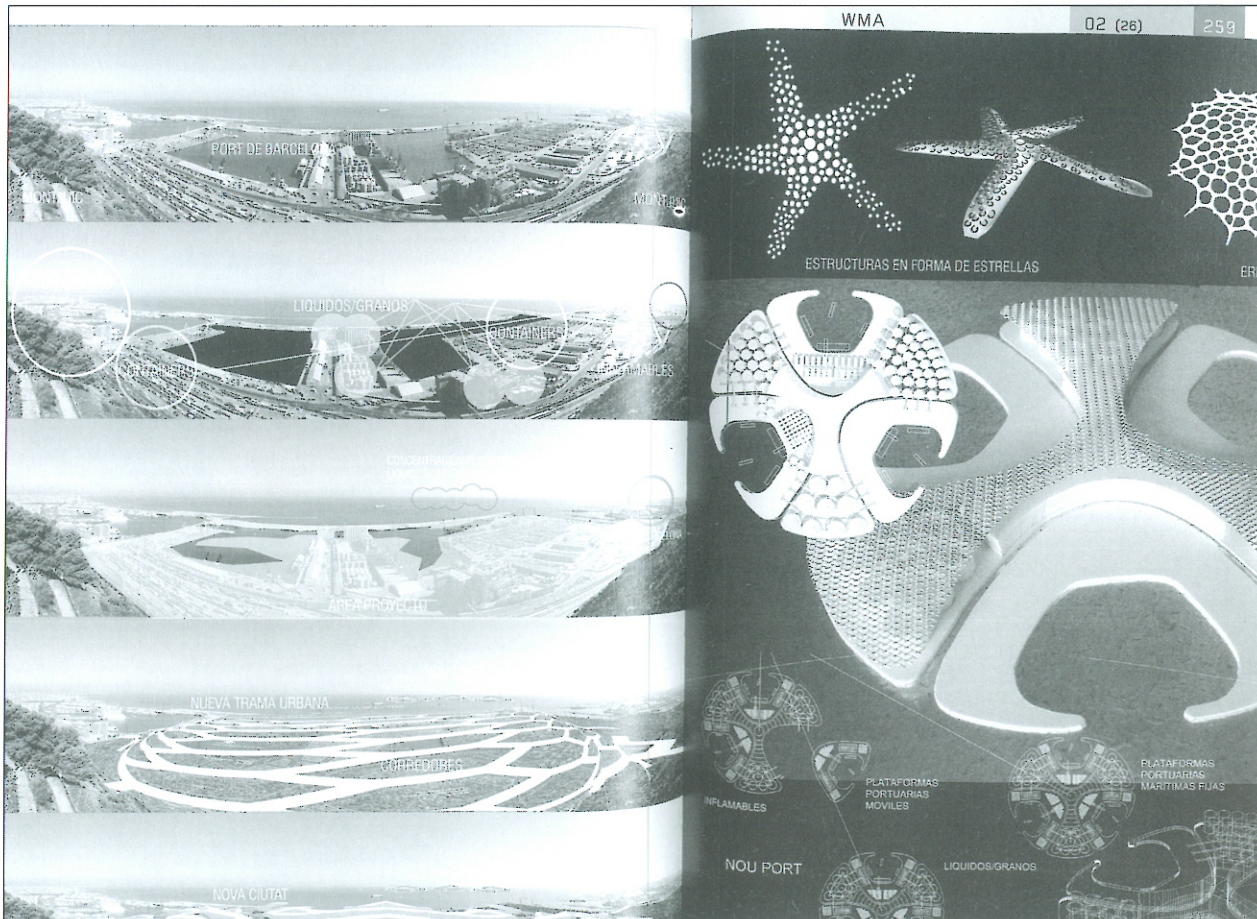
Oblikovanje prihodnosti teritorija (in njegovih funkcionalnih ter živ-

ljenjskih sfer) z več-plastnim pristopom nedvomno zahteva opredelitev skupnega okvira – sintetični tročlenik (fizično razširitev, nosilec in mreže (network) teritorija), s katerim je določena katalonska matrika (Jóse Miguel Iribas). Ta je teritorialna realnost, na osnovi katere so oblikovani operativni posegi, ki

delujejo kot virtualni atlas in resintetizirajo teritorij v t. i. podobo Katalonije jutrišnjega dne (Andreu Ulied). Operativna matrika je metodološko zastavljena glede na formulacije in klasifikacije samega teritorija ter raziskovalno vizionarske formulacije (vision rešitve). Tako imamo opraviti z osnovnimi feno-

meni, kot so teritorij, demografija, povezave (omrežja in povezave); s cilji, ki zadevajo vire in programske rešitve; s strategijami, ki se raztezajo med globalnim in lokalnim, ter situacijskimi rešitvami, ki se ukvarjajo z lokalno mikroklimo (Andrea Fernandez). Zadnje so nastavki za večplastne strategije raziskovanja:

geostrukture in logistike, infrastrukture, infostrukture, ekostrukture ter njihovih kombinacij.

Misliti t. i. post Katalonijo kot neskljenjeno multi multi-city (Manuel Gausà), je odgovor na vprašanje, kako strukturirati in interpretirati globalno katalonsko mrežno (networked) geourbanost (J. Mansilla & L. Viu). Mrežna geourbanost bi tako pomenila razbijanje centralizirane nuklearne realnosti (razvoj velikih mest) in s tem vzpostavljanje decentraliziranega razpršenega dinamičnega medsebojno povezanega mrežnega modela, s katerim se ustvarja nova operativna matrica (infrastruktura, viri idr.) med katalonskimi mesti. Koridorna povezava (logistika) bi tako prečila teritorij in povezovala mesta v t. i. mrežne metapolise ter hkrati delovala kot revitalizator in intermediator mest (agentov). Zato zahteva novi model mrežnega metapolisa tudi redefinicijo infrastrukturnega sistema (Andreu Ulied), ki sega onkraj flow-artikuliranega sistema uspešne optimizacije, dinamizacije in mobilnosti produkcije in virov (resursi). Temu ustreza oblikovanje novega multifunkcionalnega režima, ki bi glede na teritorijsko kompresijo (prostor-čas) kvalitativno reinterpretiral in dopolnil zdajšnjo infrastrukturo (energetske in transportne mreže idr.) v smislu multifunkcionalne deformacije. Prav tako je treba misliti tudi infostrukturo (in ekostrukturo) (Luis Falcón). Namreč, habitat kot možni *atraktor* združuje scenarija leisure society in informacijskega razvoja in tako pridobiva novo kakovost, ki kombinira zabavo v prostem času (leisure), znanje (knowledge) in informacijsko kulturo. Lahko rečemo, da ta nova kakovost ustreza večplastnemu modelu turizma, ki temelji na zabavi in znanju (multifaced pleasure-knowledge-based tourism) (Jose Miguel Iribas), ki tako artikulira različne modalitete produkcije tehnološke/digitalne družbe znotraj območij širitve (landscapes of ex-

pansion) (Artur Serra). Ekostruktura (Xavier Mayor Farguel) posledično ob vseh naštetih geo, infra, info predpostavljanih spremembah prav tako zahteva redefiniranje meril poseganja (med geografskimi in teritorialnimi strukturami), ki jih lahko strnemo v strategije ravnotežja z okoljem in ne-urbanim okoljem ter strategije eksplisitno urbanega značaja (primer Barcelone). Te strategije, ki so občutljive za okolje in naravo, naj bi bile sposobne vzpostaviti novega razmerja med mestom in teritorijem ter njegovimi uporabniki, s čimer bi se določila prav tako nova merila vrednotenja urbane rasti (NL Architects).

2. Outro

Idejne rešitve, ki jih ponujajo sodelavci projekta hiCat, nedvomno izboljšujejo tradicionalna orodja urbane discipline, saj v svojih predlogih združujejo različne strateške pristope z novimi multiplimi problemi, ki nastajajo kot posledica globalne tehnologizacije. Zato govoriti o multimestih pomeni razumeti pomen metaurbane strukture, ki jo je treba misliti v diskurzu novih strategij povezovanja in teritorialnih dimenzij. To pa je mogoče le, če takšno mesto mislimo kot hiperpolis – mesto hibridizacije, mediacije informacij in dogodkov, ki je osnovan na avtopoetičnem tj. samoorganiziranem omrežju. Ta mreža povezuje dinamični teritorij in postavlja merila mobilnosti. Pretok informacij, ljudi, dobrin, besed in idej pridobiva virtualne lastnosti – nehierarhičnost, disperznost idr. in tako večja zmogljivosti realnosti ter preverja sposobnosti samoregulatorne transformacije mesta v nexus mode. Ne gre več le za multimesta temveč za hiperteritorije (hiperpolis), ki kot multiple infra- in infodimenzije sooblikujejo nexus in njegove multiple identitete.

Simulacija hipermožnosti in pričakovanih urbane prihodnosti (Katalo-

nije) je tako poskus novega branja in risanja teritorija, ki v svoje podatkovne baze poskuša spraviti čim več koristnih podatkov na osnovi katerih lahko oriše prihodnje rešitve. Zanimanje za virtualno potovanje tako vključuje poleg igralnih strategij oblikovanja hiperpolisa tudi njegov kulturni habitat in pretoke (flow) (migracije, turizem idr.), torej tiste kulturne mobilnosti, ki so kazalec ne le (katalonske) lokalne trendovske aktivnosti, temveč tudi njene vključitve v globalne tokove.

Raziskovanje prihodnosti teritorija, njegove strukturiranosti, populacije, razvoja idr. je zato podobno oblikovanju scenarijev in strategij, na osnovi katerih je mogoče poseči prav v to okolje z namenom regeneracije in regulacije sistema. Prav to analitično sistemskost (multidisciplinarnost) novih možnosti (razvoja turizma, športa, zabave, mobilnosti, info in infra mreže idr.) nekega teritorija, je treba razumeti kot eksperimentalni futuristični multi-program board.

Nikola Janovič, univ. dipl. ekon., strokovni sodelavec raziskovalec, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, Ljubljana
E-pošta: nikola.janovic@guest.arnes.si

Ilustracije: HiperCatalunya (2003)

Opombe

- [1] Projekt HiperCatalunya – Research territories and Multilayered strategies je razvil Institut d'arquitectura avançada de Catalunya (laac) in ga dokončal v letu 2003.
- [2] Koncepta biopolitike in produkcije življenja je razvil M. Foucault. Glej Michel Foucault, *Governmentality* [1978], in: Graham Burchell in dr., eds. (1991), *The Foucault Effect. Studies in Governmentality*, London etc.: Harvester – Wheatsheaf. Koncept sveta kot dizajna je razvil Kurz Robert (1999): *Die Welt als Wille und Design. Postmoderne, Lifestyle-Linke und die Ästhetisierung der Krise*, Edition Tiamat, Berlin.
- [3] Nedvomno je v prvi vrsti ekonomska blaginja, informativna struktura, šele nato industrija, kakovost življenja ipd.